

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/76/2024
Identifikačné číslo spisu: 4116209187
Dátum vydania rozhodnutia: 26.03.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:4116209187.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti H2G, s.r.o., Čierne Kľačany 387, IČO: 36 562 378, zastúpenej advokátom JUDr. Ľubošom Noskovičom, Bratislava, Konventná 5, proti žalovanému Z., narodenému XX. Q. XXXX, K. X, zastúpenému advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Milan Kukučka, s. r. o., Nitra, Farská 7, IČO: 52 007 308, o zriadenie vecného bremena, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 16C/177/2016, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. februára 2024 sp. zn. 12Co/87/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 10. mája 2019 č. k. 16C/177/2016 - 169 vo výroku I. zriadil v prospech vlastníka stavby so súpisným č. XXX, zapísanej na LV č. XXXX, katastrálne územie K., vecné bremeno spočívajúce v práve cesty vo forme prechodu peši a prejazdu povozom, osobnými motorovými vozidlami a nákladnými motorovými vozidlami cez časť pozemku - parc. č. KNE XXXX/X orná pôda o výmere 2128 m² a cez časť pozemku parc. č. KNE XXXX/X orná pôda o výmere 2127 m², zapísané na LV č. XXXX, katastrálne územie K., ktorých aktuálnym vlastníkom je žalovaný, za účelom prístupu k stavbe na podnikanie, opravy a údržbu stavby, a to v rozsahu vyznačenom dielmi č. X, X, X, X, X, X, X, X a X na geometrickom pláne č. XXX/XXXX, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou rozsudku. Vo výroku II. zriadil v prospech vlastníka stavby so súpisným č. XXX, zapísanej na LV č. XXXX, katastrálne územie K., vecné bremeno spočívajúce v práve vlastníka stavby užívať zastavanú časť pozemku parc. č. KNE XXXX/X orná pôda o výmere 2128 m² a cez časť pozemku parc. č. KNE XXXX/X orná pôda o výmere 2127 m², zapísané na LV č. XXXX, katastrálne územie K., ktorých aktuálnym vlastníkom je žalovaný, za účelom výkonu vlastníckych práv v rozsahu vyznačenom dielmi č. X, X, X a X na geometrickom pláne č. XXX/XXXX, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou rozsudku. Vo výroku III. uložil žalobkyni povinnosť zaplatiť žalovanému jednorazovú odplatu za zriadenie vecného bremena vo výške 190 eur, v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo výroku IV. žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov

konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na §135c ods. 1 až 3, § 151n ods. 1 až 3, § 151o ods. 1 až 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Po vykonanom dokazovaní súd prvej inštancie dospel k záveru, že na zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu tak, ako ho požaduje žalobca, sú splnené zákonné podmienky. Keďže hmotnoprávne podmienky žaloby v časti zriadenia vecného bremena v práve prechodu sú dané, súd žalobe v tejto časti vyhovel. Súd zároveň považoval za primeranú náhradu za zriadenie vecného bremena podľa návrhu žalobkyne, a to s ohľadom na závery znaleckého posudku predloženého žalobkyňou. Žalobkyňa zároveň požadovala aj zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve vlastníka stavby užívať zastavanú časť pozemku za účelom výkonu vlastníckych práv v rozsahu vyznačenom dielmi č. X, X, X a X na geometrickom pláne č. XXX/XXXX. Súd prvej inštancie s ohľadom na aktuálnu judikatúru najvyšších súdnych autorít dospel k záveru, že aktívna vecná legitímácia žalobkyne je daná. Poukázal, že i vlastníci stavieb majú aktívnu legitímáciu na usporiadanie vzťahov podľa § 135c ods. 3 OZ. Uvedený záver vyslovil Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí z 27. februára 2018 sp. zn. 6Cdo/46/2017, keď uviedol, že § 135c ods. 3 OZ umožňuje vlastníkovi neoprávnenej stavby domáhať sa žalobou úpravy vzťahov k neoprávnenej stavbe, predovšetkým môže podať návrh na zriadenie vecného bremena za náhradu, ktoré je nevyhnutné k výkonu vlastníckeho práva k stavbe. Z nesporných tvrdení mal súd za preukázané, že časť stavby tak, ako je vyznačená v geometrickom pláne, je zriadená na pozemku žalovaného a ide o stavbu neoprávnenú. Jej odstránenie vzhľadom na jej účel i skutočnosť, že ide o časť stavby tvoriace jeden celok, nie je účelné a rovnako nie je dôvodné jej prikázanie vlastníkovi pozemku, a to i s poukazom na to, že v danej veci je súd viazaný žalobným návrhom. Jediným spôsobom na usporiadanie vzájomných vzťahov medzi vlastníkom stavby a vlastníkom pozemku je tak zriadenie vecného bremena za náhradu. Návrh žalobkyne považoval súd pre splnenie všetkých podmienok na jeho zriadenie za dôvodný, a preto aj v tejto časti žalobe vyhovel. Rozsah zriadeného vecného bremena zároveň súd považoval za nevyhnutný na riadny výkon vlastníckeho práva k stavbe. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Proti uvedenému rozhodnutiu podal odvolanie žalovaný.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením zo 14. júla 2020 sp. zn. 12Co/166/2019 vo výroku I. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (§ 387 ods. 1 a 2 CSP). Vo výroku II. priznal žalobkyni voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd sa stotožnil s výrokom rozhodnutia súdu prvej inštancie ako aj s jeho odôvodnením, pretože na podklade skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov urobil správny právny záver o tom, že pre zriadenie vecného bremena boli splnené hmotnoprávne podmienky, pretože žalobkyňa ako vlastníka stavby nie je súčasne vlastníkom príslušného pozemku. Odvolací súd sa zároveň v odôvodnení vysporiadal s odvolacími námietkami žalovaného (body 10 a nasl. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu). O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“). Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzoval dovolateľ na základe ustanovení § 420 písm. e) a písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolateľ namietal, že v odvolacom konaní prejednávajúca a rozhodujúca spor členka senátu JUDr. Denisa Šaligová, ktorá prejednávajúca ten istý spor na súde prvej inštancie, a teda, že v odvolacom konaní rozhodovala vylúčená sudkyňa v zmysle § 49 ods. 2 CSP (§ 420 písm. e) CSP). Dovolateľ zároveň namietal, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Mal za to, že rozhodnutia súdov nižšej inštancie sú nepreskúmateľné, keď súdy rozhodnutia stroho odôvodnili, bez vysporiadania sa so všetkými podstatnými tvrdeniami žalovaného. Súdy v rámci hodnotenia dôkazov neprihliadali na vyjadrenia a dôkazy predložené žalovaným a skutkový stav vyhodnotili jednostranne v neprospech žalovaného, čím nebolo zachované rovné postavenie strán sporu. Žalovaný zároveň namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolateľ“) uznesením z 24. mája 2023 sp. zn. 9Cdo/182/2021 rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 14. júla 2020 sp. zn. 12Co/166/2019 zrušil a vec

mu vrátil na ďalšie konanie.

Uznesenie Okresného súdu Nitra z 28. augusta 2020 č. k. 16C/177/2016 - 259 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Nitra z 12. januára 2021 č. k. 16C/177/2016 - 306 a uznesenie Okresného súdu Nitra z 12. januára 2021 č. k. 16C/177/2016 - 308 zrušil.

Dovolací súd dospel k záveru, že z okolností v konaní možno uzavrieť, že sudkyňa JUDr. Denisa Šeligová prejednávala spor (aj keď len v danom úseku časti konania) na súde prvej inštancie, čo má za následok vylúčenie sudcu v predmetnom spore v inej inštancii v zmysle ustanovenia § 49 ods. 2 CSP. V prípade, ak menovaná sudkyňa, ktorá prejednávala vec na súde prvej inštancie, rozhodovala vo veci aj na odvolacom súde, rozhodovala ako vylúčená sudkyňa v zmysle § 49 ods. 2 CSP. Uvedeným postupom odvolacieho súdu tak došlo k naplneniu procesnej vady vyplývajúcej z ustanovenia § 420 písm. e) CSP.

Na základe uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Dovolací súd zároveň bez ďalšieho zrušil aj súvisiace uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania, keď uznesenie o výške náhrady trov konania je vzhľadom na zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci samej predčasné.

5. Krajský súd v Nitre, po zrušení rozsudku dovolacím súdom, rozsudkom z 13. februára 2024 sp .zn. 12Co/87/2023 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v plnom rozsahu.

5.1. Odvolací súd sa stotožnil s výrokom rozhodnutia súdu prvej inštancie ako aj s jeho odôvodnením, pretože na podklade skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov urobil správny právny záver o tom, že pre zriadenie vecného bremena boli splnené hmotnoprávne podmienky, lebo žalobca ako vlastník stavby nie je súčasne vlastníkom príľahlého pozemku. Pokiaľ žalovaný v odvolaní poukázal na pozemok vo vlastníctve žalobcu, ktorý bol v priebehu konania prevedený na H. Q. Z., tak v konaní nebolo preukázané, že cez tento pozemok by žalobca mohol zriadiť prístupovú cestu, ktorá by viedla až k verejnej komunikácii. Samotná skutočnosť, že žalobca na príľahlých pozemkoch hospodári, neznamená, že má aj objektívnu možnosť zabezpečiť si prístup k stavbe na zmluvnom základe. Výbudovanie asfaltovej cesty by značne znehodnotilo pozemky, na ktorých hospodári, navyše tieto pozemky nie sú v jeho vlastníctve. Zriadeniu vecného bremena v podobe vybudovania prístupovej cesty by obdobne musela predchádzať dohoda žalobcu s vlastníkmi príľahlých pozemkov, resp. podanie žaloby na zriadenie vecného bremena. Je logické, že žalobca zvolil zriadenie vecného bremena už cez vybudovanú asfaltovú cestu, ktorá sa aj v minulosti používala ako prístupová cesta k stavbám. Pokiaľ bol žalovaný toho názoru, že žalobca je vlastníkom okolitých pozemkov, po ktorých by bolo možné zabezpečiť prístup k stavbe a zároveň aj k verejnej komunikácii, mal túto skutočnosť uviesť pred súdom prvej inštancie a zároveň mal navrhnúť vykonanie dôkazu na jej preukázanie. Súd prvej inštancie vykonal aj obhliadku, z ktorej nemal za preukázanú možnosť vybudovania prístupovej cesty cez pozemky žalobcu, ktorou by bolo možné dostať sa k verejnej komunikácii. Podľa obsahu spisu žalovaný označil ako alternatívu pozemok, cez ktorý by bolo možné zabezpečiť prístup k stavbe a ktorý sa nachádza cca 20 m od jeho pozemku, no z obhliadky súdu nevyplývalo, že tento pozemok je napojený na miestnu komunikáciu. Pokiaľ žalobca tvrdil, že inú prístupovú cestu si k jeho stavbe nevie zabezpečiť bez toho, aby sa dohodol s vlastníkmi okolitých pozemkov, nemohol ani predkladať dôkazy na vybudovanie takejto prístupovej cesty. Bolo práve na žalovanom, aby - ak o takejto ceste vedel - upozornil na ňu súd a navrhol aj vykonanie ďalších dôkazov za účelom preukázania jeho tvrdenia.

5.2. Skutočnosť o väčšom rozsahu užívania pozemkov vo vlastníctve žalovaného, v akom bolo zriadené napadnutým rozsudkom, predniesol žalovaný prvýkrát až pred odvolacím súdom. K tomu treba uviesť, že žalobca navrhol rozsah zriadenia vecného bremena, a pozemky žalovaného môže užívať len v súdom určenom rozsahu. Pokiaľ bol žalovaný toho názoru, že rozsah zriadenia vecného bremena mal byť iný, než ako ho žalobca v konaní navrhoval, mohol to namietať v konaní pred súdom prvej inštancie. Ak by užívanie pozemkov vo vlastníctve žalovaného skutočne presahovalo súdom zriadené vecné bremeno, žalovaný má možnosť v súlade so zákonom podniknúť ďalšie kroky s cieľom ochrany jeho vlastníctva.

5.3. Vo vzťahu k námietkam žalovaného o uzamykateľnej bráne a vybudovaní inžinierskych sietí odvolací súd uviedol, že tieto otázky presahovali rámec sporu a priamo s ním nesúviseli. Záleží od žalovaného, či v tomto smere podnikne nejaké právne kroky.

5.4. Žalovaný súdu prvej inštancie vytýkal aj to, že znalec H. Q. nebol oprávnený na vypracovanie znaleckého posudku, ktorým bola stanovená výška odplaty, a preto mal súd žalobu pre neunesenie dôkazného bremena žalobcom zamietnuť, alebo ustanoviť iného znalca, ktorý by bol oprávnený na vypracovanie znaleckého posudku. Ustanovenie takéhoto znalca však žiadna zo strán nenavrhol a súd bez návrhu takto postupovať nemohol (§ 185 CSP). Žalovaný si tiež mohol dať vypracovať súkromný znalecký posudok (§ 209 ods. 1 CSP), ktorým by preukázal, že odplata ním požadovaná vo výške 50 eur mesačne je primeraná. Pokiaľ dala posudok vypracovať len jedna zo strán, súd nemal dôvod ustanoviť iného znalca, ak to žiadna strana nenavrhol. V civilnom sporovom konaní platí zásada kontradiktórnosti, čo znamená, že strany na podporu svojich tvrdení majú navrhnúť aj dôkazy, ktorými by preukázali svoje tvrdenia. V opačnom prípade by platilo, že len žalobca má predkladať posudky na stanovenie odplaty, a to až potiaľ, pokiaľ by žalovaný nepovažoval výšku odplaty za adekvátnu. Bez návrhu jednej zo strán súd prvej inštancie teda nemal dôvod ustanoviť iného znalca na určenie výšky odplaty.

5.5. Pri stanovení náhrady za zriadenie vecného bremena bolo potrebné zohľadniť jednak hodnotu práva zodpovedajúcu vecnému bremenu a hodnotu obmedzenia vlastníckeho práva, a tiež bolo treba prihliadať na všetky okolnosti, za akých stavba zostala bez prístupu k verejnej komunikácii, ako aj na všetky negatívne skutočnosti, ktoré so sebou prinesie zriadenie vecného bremena. Vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti významné pre ocenenie výšky náhrady by bolo vhodné, aby znalec stanovil určité cenové rozpätie náhrady, aby súd na základe konkrétnych okolností daného prípadu mohol stanoviť v rámci tohto rozpätia výšku odplaty za zriadenie vecného bremena. Ako už bolo vyššie uvedené, len žalobca predložil znalecký posudok, zatiaľ čo žalovaný nenavrhol žiadny dôkaz, ktorý by deklaroval správnosť jeho tvrdenia o výške ním požadovanej odplaty 50 eur mesačne. Nebol navrhnutý ani žiadny dôkaz v podobe vypracovania nového súkromného znaleckého posudku. Pri aplikácii zásady kontradiktórnosti súd nemal inú možnosť, ako rešpektovať dôkaz predložený jednou zo strán (žalobcom), keďže druhá strana (žalovaný) svoje tvrdenia žiadnym dôkazom nepodložila.

5.6. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie sa v rozsudku zároveň zaoberal pomerom výhody, ktorá bude poskytnutá vlastníčkovi stavby, a ujmu, ktorá bude spôsobená vlastníčkovi pozemkov. Podstatná bola aj skutočnosť, že cesta, ktorá bude slúžiť na prístup k stavbám žalobcu, je už vybudovaná a roky sa ako prístupová cesta k stavbám používa. Nejde o novovybudovanú cestu, ktorou by zrazu došlo k znehodnoteniu pozemkov žalovaného. Žalovaný by túto cestu už v súčasnosti nemohol požívať na iný účel, napr. na pestovanie poľnohospodárskych plodín. Znehodnotenie pozemkov pod cestou nastalo už v minulosti, keď došlo k jej vybudovaniu. Súd pre rozhodnutie o výške odplaty musí mať nejaký reálny podklad (napr. v podobe znaleckého posudku, stanovenia výšky odplaty za obdobné zriadenie vecného bremena v podobnej lokalite, a pod.), o ktorý môže rozhodnutie o výške odplaty oprieť. Jediným dôkazom určujúcim výšku odplaty za zriadenie vecného bremena bol v danom spore znalecký posudok predložený žalobcom. Súd preto svoje rozhodnutie mohol oprieť práve o tento dôkaz a s ohľadom na jeho obsah a závery nemal dôvod ho spochybňovať. Žalovaný mohol pri pochybnostiach navrhnúť aj vypočutie znalca, ktorý by bližšie objasnil stanovenie výšky odplaty, čo však tiež neurobil.

5.7. Žalovaný namietal aktívnu legitímáciu žalobcu na podanie žaloby podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Táto však vyplýva aj z právneho názoru Najvyššieho súdu SR prezentovaného v rozhodnutí z 27. februára 2018 sp. zn. 6Cdo/46/2017 a napríklad aj z obdobných rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cdo/1090/2000 a 22 Cdo/2764/2006. Aktívnou legitímáciou žalobcu sa podrobne zaoberal aj súd prvej inštancie vo svojom odôvodnení rozsudku., na ktorú odvolací súd odkázal, považujúc za nadbytočné uvádzať tie isté dôvody.

5.8. K samotnej vykonateľnosti rozsudku sa súd prvej inštancie vyjadril takisto v odôvodnení, pričom poukázal na úradný záznam z 10. apríla 2019, z ktorého je zrejmé, že petit žaloby podľa návrhu žalobcu možno zapísať do katastra. Vychádzajúc z uvedeného stanoviska odboru katastra nehnuteľností nemal súd dôvod jeho vyjadrenia spochybňovať. Žalovaným vytýkaná nesprávnosť skutkových zistení súdu prvej inštancie o rozsahu vlastníckeho práva žalobcu nespôsobuje podľa názoru odvolacieho súdu zmätočnosť a nezrozumiteľnosť rozsudku. Pri označení vlastníctva k parcele č. XXX/X - orná pôda o výmere 3665 m² súd vychádzal z listu vlastníctva č. XXXX (v spise na č. l. 5), podľa ktorého žalobca bol vlastníkom tejto nehnuteľnosti. Podľa aktuálneho čiastočného výpisu z listu vlastníctva č. XXXX je vlastníkom parcely č. XXX/X H. Q. Z.. Táto nehnuteľnosť však nie je predmetom zriadenia vecného

bremena, a preto nesprávny údaj o aktuálnom vlastníkovi v čase rozhodovania súdu nemal žiadny vplyv na výrok rozsudku. Podstatný na liste vlastníctva č. XXXX je zápis stavby s. č. XXX, ktorá sa nachádza na parcele č. XXXX/XX, čo súd prvej inštancie aj v bode 14. odôvodnenia rozsudku uviedol. Pri konštatovaní o umiestnení stavby podľa snímky z katastrálnej mapy zrejme došlo v rozsudku k chybe v písaní. Táto chyba však nemala vplyv na zrozumiteľnosť rozsudku, keďže ďalej v odôvodnení súd správne uvádzal parcely č. XXXX/X a XXXX/X.

6. Proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalovaný, ktorý jeho prípustnosť odôvodnil s poukazom na § 420 písm. f) CSP. Konštatoval, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie ohľadne nároku žalobcu nespĺňa náležitosti predpísané zákonom, ktoré má obsahovať odôvodnenie rozsudku, aby bolo rozhodnutie jasné, zrozumiteľné a preskúmateľné. Súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom, keď nerešpektoval ustanovenie § 220 ods. 2 CSP, následne keď odvolací súd v napádanom rozsudku uviedol, že považuje rozsudok prvej inštancie za vecne správny a len stroho skonštatoval jeho správnosť bez následného dôsledného vysporiadania sa so všetkými podstatnými tvrdeniami žalovaného, znemožnil žalovanému, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva, a to v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Pri hodnotení dôkazov súd prvej inštancie následne ani odvolací súd žiadnym spôsobom neprihliadal na vyjadrenia a dôkazy predložené žalovaným a v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia si z celého vykonaného dokazovania a najmä v prospech žalobcu „vytiahol“ len tie časti, ktoré sa mu podľa jeho úvah (ktoré v rámci odôvodnenia rozhodnutia bližšie nerozvinul) „hodili“ na odôvodnenie svojho rozhodnutia. Žalovaný mal za to, že súdy oboch inštancií takýmto spôsobom nerešpektovali základné zásady civilného procesu a skutkový stav vyhodnotili jednostranne v neprospech žalovaného. Súdy oboch inštancií tak samy svojím konaním podmienili zmätočnosť a nepreskúmateľnosť svojich rozhodnutí.

Žalovaný prípustnosť dovolania odôvodnil taktiež § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Výtýkal súdu prvej inštancie, že neúplne a nesprávne zistil skutkový stav veci, keď v prvostupňovom rozsudku nesprávne uviedol jednak údaje o rozsahu vlastníckeho práva žalobcu a jednak nesprávne uviedol umiestnenie stavby žalobcu. Takto nesprávne zistený a označený skutkový stav veci mal za následok zmätočnosť a nezrozumiteľnosť rozsudku okresného súdu, no konajúci krajský súd tejto námietke žalovaného nevenoval žiadnu pozornosť. Z vykonanej ohliadky dňa 11. 09. 2018 ako aj z predložených listinných dokladov, ktoré sú súčasťou súdneho spisu vyplývalo, že skutočný rozsah užívacieho práva žalobcu vo vzťahu k obmedzeniu vlastníckeho práva žalovaného je širší ako ho žiadal žalobca priznať v petite a ako sa nakoniec aj skutočne premietol do výroku rozsudku. Súd pri rozhodovaní nevzal do úvahy tzv. spravodlivý pomer medzi výhodou žalobcu a obmedzením (nevýhodou) žalovaného. Z rozsudku nie je zrejme nič o usporiadaní užívacích vzťahov k okoliu stavby, hoci súd prvej inštancie ako aj súd odvolací má za povinnosť skúmať rozsah požadovaného vecného bremena a spôsob jeho reálneho vykonávania (realizácie). Z predložených geometrických plánov č. XXX/XXXX a č. XXX/XXXX a miestnej ohliadky bolo preukázané, že žalobca do vlastníckeho práva žalovaného zasahuje okrem neobmedzeného užívania plochy pozemkov i neoprávnenou (nepovolenou) stavbou, ktorá je v geometrickom pláne č. XXX/XXXX označená dielmi X a X. Je evidentné, že žalobca využíva celé okolie svojich stavieb, ktoré si upravil podľa svojich predstáv, pričom túto plochu (ktorá je vlastníctvom žalovaného) využíva bez obmedzenia, na podnikateľské účely a tiež na svoju propagáciu (spoločenské akcie, ubytovanie hostí a pod.) za účelom dosahovania zisku. Žalobca ako jediný momentálne rozhoduje, kto a akým spôsobom vstúpi do areálu, ktorý on užíva. V spodnej časti pozemku, ktorý je tiež vo vlastníctve žalovaného sa nachádza uzamykateľná brána vybudovaná žalobcom. Jej zriadenie a používanie nie je nijako upravené. Je teda výlučne na rozhodnutí žalobcu, či sa žalovaný vôbec k predmetu svojho vlastníctva dostane. Ďalším dôkazom o nerešpektovaní práv žalovaného zo strany žalobcu je zriadenie (zabudovanie) vedenia inžinierskych sietí na predmetných nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalovaného. Žalovaný je zároveň dotknutý trvalým zásahom do svojho vlastníckeho práva potom, čo žalobca výkonom stavebných činností zriadil a zmenil dispozíciu stavebných objektov na pozemkoch žalovaného. Takýto výkon práva nemôže požívať právnu ochranu a stav, ktorý je v rozpore s objektívnym právom nemôže byť zhojený postupom žalobcu podľa § 135c ods. 3 OZ. Žalobca nemôže byť aktívne vecne legitimovaný na podanie žaloby podľa § 135c.

Žalovaný namietal, že žalobca relevantným spôsobom nepreukázal výšku primeranej odplaty za zriadenie

vecného bremena, pretože súdny znalec H. Q. nemá oprávnenie na podanie znaleckého posudku v príslušnom odbore a odvetví. Už okresný súd mal preto žalobu žalobcu pre neunesenie dôkazného bremena žalobcom zamietnuť, prípadne ustanoviť príslušného znalca s oprávnením. Nie je možné vzniknutú situáciu pričítať na ťarchu žalovaného a tvrdiť, že žalovaný nepredložil a ani nenavrhol žiadny dôkaz k preukázaniu svojho tvrdenia.

Záverom žalovaný konštatoval, že každé súdne konanie by malo byť ovládané procesnými právnymi zásadami ako v spoločnosti ustálenými a všeobecne akceptovanými názormi na žiaduce chápanie, spôsob úpravy a výkon civilného procesu. Požiadavka spravodlivosti a presvedčivosti súdneho rozhodnutia je esenciálnym prvkom civilného procesu ako najúčinnějšího právneho nástroja ochrany súkromnoprávných vzťahov. Vo vzťahu k uvedenému, jednostranné hodnotenie dôkazov a právnych okolností prípadu súdom bez náležitej reakcie na tvrdenia uvádzané žalovaným je porušením uvedených zásad v konečnom dôsledku v neprospech žalovaného.

7. K dovolaniu sa vyjadril žalobca, ktorý ho navrhol ako neprípustné odmietnuť, mal za to, že žalovaný neuviedol dôvody, ktoré by preukázali, že postupom súdov došlo k odňatiu jeho procesných práv, pokiaľ žalovaný namietal odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) CSP, opakovane len svoje námietky týkajúce sa skutkového stavu ako už uviedol vo svojom odvolaní.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je prípustné.

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 ods. 1 CSP.

10. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

11. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

12. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup. Dovolací súd opakovane konštatuje aj v súlade so závermi ústavného súdu, že dovolacie konanie má povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolaťela musí advokát, dovolaťel, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolaťela, ktorý je právnická osoba, nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho

súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

13. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania s poukazom na § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, majúc za to že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku nie je dostatočné a nedáva odpoveď na ním predstreté argumenty.

13.1. Dovolateľ namietal, že procesným postupom oboch nižších súdov došlo k zásahu do jeho práva na spravodlivý súdny proces. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13.2. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu (účastníkmi konania) a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

13.3. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

13.4. Ak dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietal nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd opakovane vyjadruje záver, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v dovolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 383/06). K zjavnej neodôvodnenosti (arbitrárnosti) rozhodnutí všeobecných súdov sa vyjadril aj Ústavný súd Slovenskej republiky, keď uviedol, že je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu

(IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy. (II. ÚS 302/2019-44 z 20. februára 2020, ods. 17).

13.5. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je dostatočne odôvodnené. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; pričom odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu spĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia v zmysle § 393 ods. 2 CSP. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Odvolací súd zhodnotil skutkový stav, ktorý vyplynul z dokazovania, a pri svojom právnom závere, podrobne a presvedčivo odôvodnil, z čoho vychádzal. Zároveň sa vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami.

14. Dovolací súd pri posudzovaní dôvodnosti namietaného porušenia procesných práv dovolateľa nezistil také nedostatky v postupe odvolacieho súdu, ktoré by odôvodňovali záver, že jeho závery by boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené. Z obsahu preskúvaného rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

14.1. K námietke ohľadom znaleckého dokazovania dovolací súd dáva nad rámec do pozornosti rozhodnutie R 78/2024. Najvyšší súd v ňom predovšetkým zdôrazňuje, že Civilný sporový poriadok priniesol posun v oblasti dokazovania ako takého, a to najmä tým, že procesnú iniciatívu presúva takmer bezvýhradne na sporové strany, ktoré za svoje aktivity resp. pasivity budú znášať zodpovednosť. Aj samotné inštitúty znaleckého dokazovania sú tak reflexiou nového prístupu k dokazovaniu ako takému, ktoré prinášajú do praxe zrýchlenie a zefektívnenie celého civilného procesu. Už zo samotného znenia § 207 CSP vyplýva, že súd ustanoví znalca do konania „iba“ na návrh strany sporu. Je teda zrejmé, že aj keby si súd nebol istý odbornou stránkou prejednávanej veci, nemôže ustanoviť znalca z vlastnej iniciatívy. Vyplýva to predovšetkým z koncepcie formálnej pravdy v civilnom procese - súd vníma skutkový stav tak, ako mu ho prednesú strany.

15. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnili svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

16. Najvyšší súd dopĺňa, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (v tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, R 6/2000. Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval už ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017). Rovnako prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t. j. nesprávnom právnom posúdení veci (porovnaj judikáty R 54/2012 a R 24/2017).

17. Pokiaľ dovolateľ odôvodňoval prípustnosť svojho dovolania s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) CSP, tvrdiac, že sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, dovolací súd uvádza.

17.1. V zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

17.2. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil, rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“.

17.3. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolaťom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu, ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio). Táto činnosť dovolacieho súdu je zameraná na prijatie záveru, či nový prípad je s ohľadom na jeho skutkový rámec v relevantných otázkach podobný alebo odlišný od skoršieho prípadu.

17.4. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolaťel, nielenže neuviedol v dovolaní rozhodnutie najvyššieho súdu, od ktorého právnych záverov sa mal odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť, ale najmä nevymedzil zrozumiteľným spôsobom právnu otázku, od riešenia ktorej by sa odvolací súd prípadne pri svojom rozhodnutí odklonil. Odvolací súd prijal v tomto konkrétnom spore záver, že žalovaný v konaní nepreukázal bremeno svojich tvrdení, naopak žalobca preukázal splnenie podmienok pre zriadenie vecného bremena. Odvolací súd, nadväzujúc na vykonané dokazovanie súdom prvej inštancie (znalecký posudok predložený žalobcom, obhliadka na mieste ako i ďalšie dôkazy) dospel k právnomu záveru, podriaďiac zistený skutkový stav pod správne ustanovenia Občianskeho zákonníka, že žalobca preukázal podmienky na to, aby mu bolo priznané právo pre zriadenie vecného bremena a tiež na základe vykonaného dokazovania určil výšku odplaty. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd podrobne zaoberal každým zo zákonných predpokladov, a tu je na mieste uviesť, že dovolaťel odôvodňuje prípustnosť svojho dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, takmer totožnými dôvodmi ako uviedol pri uvedení prípustnosti dovolania s poukazom na § 420 písm. f) CSP.

17.5. Sama polemika dovolaťela s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolací súd poukazuje aj na individuálne, zo skutkových zistení vychádzajúce závery odvolacieho súdu, ktorý ako už bolo uvedené, sa pri ich vyhodnotení, neodklonil od takého výkladu právnych noriem, ktorý nepopiera ich obsah, zmysel a účel.

17.6. Dovolací súd, opakuje, že nie je súdom odvolacím, a nemôže prehodnocovať skutkové zistenia a vyhodnotenie dôkazov, vrátane znaleckého dokazovania, vykonaných pred súdmi nižších stupňov.

17.7. Ak by dovolací súd pristúpil k vecnému prejednaniu nevymedzenej právnej otázky, od ktorej sa mal odkloniť odvolací súd, jeho rozhodnutie by mohlo minúť zákonom určený cieľ a mohlo by viesť k procesne neprípustnému bezbrehému dovolaciemu prieskumu priečiacemu sa nielen koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj konkrétne cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade dokonca porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

18. Z uvedených dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že argumentácia dovolaťela, nie je v podanom dovolaní vymedzená spôsobom zodpovedajúcim § 431 až § 435 CSP. Uzavrel preto, že na podklade dovolania žalovaného nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

19. Dovolací súd odmietol podané dovolanie podľa § 447 písm. c), f) CSP, v zmysle ktorého dovolací súd odmietne dovolanie, ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

20. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.